

28. Aplikácie integrálov

Veta 28.1:

Ak f je funkcia integrovateľná na I a $\mu(J) = \int_J f \, d\lambda$ pre každý interval $J \subset I$, potom μ je aditívna funkcia intervalu a mediálna vzhľadom na funkciu f .

Nech I, J sú také intervaly, že $J \subset I$. Ak funkcia f je integrovateľná na intervale I , potom je tiež integrovateľná na intervale J .

Nech $I = I_1 \cup I_2 \cup I_3 \cup \dots$ a intervaly I_n sú navzájom disjunktné. Nech funkcia f je integrovateľná na každom z intervalov I_n , $n=1, 2, \dots$

Ak funkcia f je integrovateľná na intervale I , potom
$$\int_I f \, d\lambda = \sum_{n=1}^{\infty} \int_{I_n} f \, d\lambda$$

Ak f a g sú funkcie integrovateľné na I a $f(x) \leq g(x)$ pre každé $x \in I$ potom
$$\int_I f \, d\lambda \leq \int_I g \, d\lambda$$

Veta 28.2:

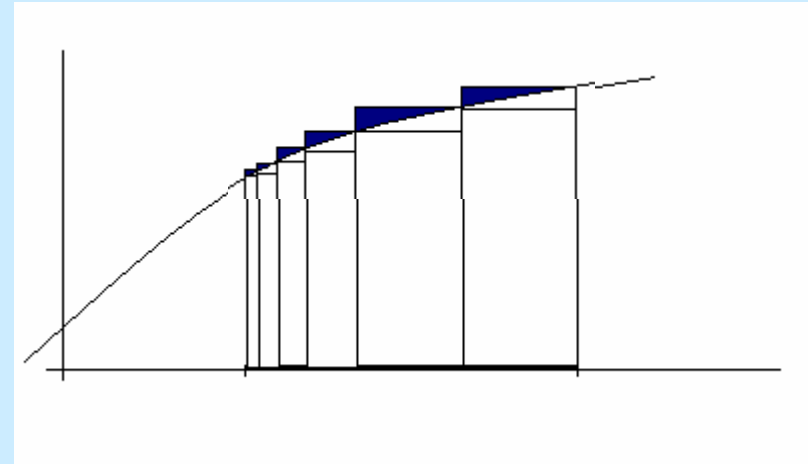
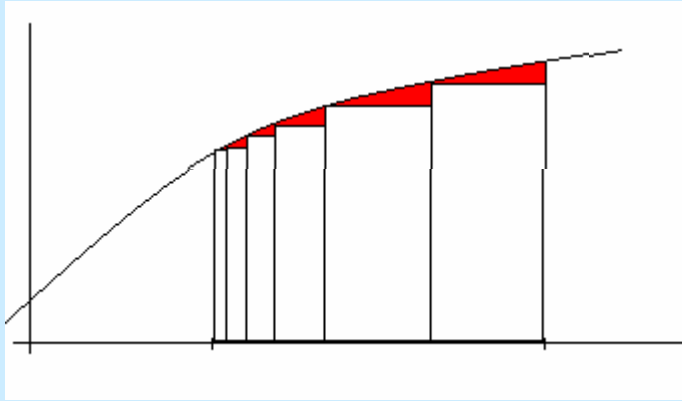
Nech I je kompaktný interval. Nech μ je funkcia intervalov definovaná pre všetky intervaly $J \subset I$, mediálna vzhľadom na hodnoty funkcie f .

Ak g a h sú funkcie po častiach konštantná taká, že $g(x) \leq f(x) \leq h(x)$ pre $x \in I$, potom
$$\int_J g \, d\lambda \leq \mu(J) \leq \int_J h \, d\lambda$$
 pre $J \subset I$.

Veta 28.3:

Nech I je kompaktný interval a funkcia f definovaná v každom bode I a má v každom bode limitu. Nech μ je aditívnou funkciou intervalov definovaná pre všetky intervaly $J \subset I$, mediálna vzhľadom na hodnoty funkcie f , potom $\mu(J) = \int_J f \, d\lambda$ pre $J \subset I$.

Ak f je funkcia integrovateľná na I a $\mu(J) = \int_J f \, d\lambda$ pre každý interval $J \subset I$, potom μ je aditívna funkcia intervalu a mediálna vzhľadom na funkciu f .

Súčet plôch týchto obdĺžníkov je rovný ploche množiny S .

Tie obdĺžniky musia spĺňať nasledujúce vlastnosti $J_j \subset I$ a čísla $c_j, j= 1, 2, 3, \dots$ také, že

$$f(x) = \sum_{j=1}^{\infty} c_j \chi_{J_j}(x) , \text{ pre každé } x \in I$$

a plocha množiny S je rovná číslu

$$S = \sum_{j=1}^{\infty} c_j \lambda(J_j)$$

Definícia 28.2 :

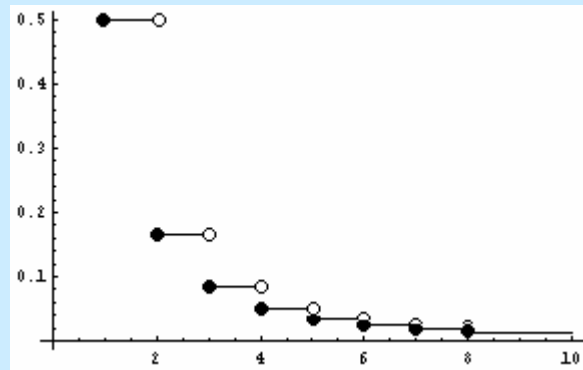
Funkcia f sa nazýva *integrovateľnou* na intervale I ak existujú čísla c_j a ohraničené intervaly $J_j \subset I$, $j=1, 2, 3, \dots$ také, že $\sum_{j=1}^{\infty} |c_j| \lambda(J_j) < \infty$ a rovnosť

$$f(x) = \sum_{j=1}^{\infty} c_j \chi_{J_j}(x), \text{ platí pre každé } x \in I \text{ také, že } \sum_{j=1}^{\infty} |c_j| \chi_{J_j}(x) < \infty.$$

Priklad 2a) : Vezmime si funkciu po častiach konštantnú na kompaktnom intervale, potom táto funkcia je integrovateľná na tomto intervale.

Priklad 3a) : Nech x_j , $j = 1, 2, 3, \dots$ sú body intervalu I , všetky rôzne. Nech f je funkcia na intervale I taká, že $f(x) = 0$, kde $x \in I$ a $x \neq x_j$, pre každé $j = 1, 2, 3, \dots$. Potom funkcia f je integrovateľná na I .

Priklad 4a) : Nech $f(x) = \frac{1}{[x][x+1]}$, pre $x \geq 1$. Potom funkcia f je integrovateľná na I .

Veta 28.1:

Nech I je interval. Nech c_j a d_j sú čísla a J_j a K_j ohraničené intervaly také, že $J_j \subset I$, $K_j \subset I$, pre každé $j = 1, 2, 3, \dots$ a platí

$$\sum_{j=1}^{\infty} |c_j| \lambda(J_j) < \infty \qquad \sum_{j=1}^{\infty} |d_j| \lambda(K_j) < \infty$$

Ak $\sum_{j=1}^{\infty} c_j \chi_{J_j}(x) = \sum_{j=1}^{\infty} d_j \chi_{K_j}(x)$ platí pre každé $x \in I$, ktoré

$$\sum_{j=1}^{\infty} |c_j| \chi_{J_j}(x) < \infty \qquad \text{a} \qquad \sum_{j=1}^{\infty} |d_j| \chi_{K_j}(x) < \infty$$

potom $\sum_{j=1}^{\infty} c_j \lambda(J_j) = \sum_{j=1}^{\infty} d_j \lambda(K_j)$

Definícia 28.3 :

Nech funkcia f je integrovateľná na I . Nech c_j sú čísla a ohraničené intervaly $J_j \subset I$, $j=1, 2, 3, \dots$ také, že $\sum_{j=1}^{\infty} |c_j| \lambda(J_j) < \infty$ a rovnosť $f(x) = \sum_{j=1}^{\infty} c_j \chi_{J_j}(x)$, platí

pre každé $x \in I$ a $\sum_{j=1}^{\infty} |c_j| \chi_{J_j}(x) < \infty$. Potom číslo $\sum_{j=1}^{\infty} c_j \lambda(J_j)$ sa nazýva integrál

funkcie f na intervale I a označuje sa $\int_I f \, d\lambda$

Příklad 2b) : Majme funkciu f z příkladu 2a). Vypočítajte jej integrál.
Funkcia po častiach konštantná na kompaktnom intervale.

Příklad 3b) : Majme funkciu f z příkladu 3a) t.j. nech $x_j, j = 1, 2, 3, \dots$ sú body intervalu I , všetky rôzne. Nech f je funkcia na intervale I taká, že $f(x) = 0$, kde $x \in I$ a $x \neq x_j$, pre každé $j = 1, 2, 3, \dots$. Vypočítajte integrál funkcie f na I .

Příklad 4b) : Nech $f(x) = \frac{1}{[x][x+1]}$, pre $x \geq 1$. Vypočítajte integrál funkcie f je na I .

Závislosť na funkcií

Veta 28.2:

Ak funkcia f je integrovateľná na intervale I , potom funkcia $|f|$ je tiež

integrovateľná na I a $\left| \int_I f \, d\lambda \right| = \int_I |f| \, d\lambda$

Veta 28.3:

Ak funkcia f je integrovateľná na intervale I a $f(x) \geq 0$ pre každé $x \in I$ potom

$$\int_I f \, d\lambda \geq 0.$$

Ak f a g sú funkcie integrovateľné na I a $f(x) \leq g(x)$ pre každé $x \in I$ potom

$$\int_I f \, d\lambda \leq \int_I g \, d\lambda$$

Veta 28.4:

Nech $n \in \mathbb{N}$, $c_k \in \mathbb{R}$ a f_k je integrovateľná na intervale I pre každé $k = 1, 2, \dots$.

Potom funkcia $f = \sum_{k=1}^n c_k f_k$ je tiež integrovateľná na I a

$$\int_I f \, d\lambda = \sum_{k=1}^n c_k \int_I f_k \, d\lambda$$

Příklad 5 : Nech f a g sú funkcie definované v každom bode intervalu I také, že množina $\{x : x \in I, f(x) \neq g(x)\}$ sú bodu intervalu I , v ktorých sa funkčné hodnoty líšia je spočítateľná. Potom ak jedná funkcia f alebo g je integrovateľná na I potom aj druhá a $\int_I f \, d\lambda = \int_I g \, d\lambda$

Veta 28.5:

Nech f_n , $n = 1, 2, \dots$ sú funkcie integrovateľné na intervale I také, že $\sum_{n=1}^{\infty} \int_I |f_n| d\lambda < \infty$.

Nech f je funkcia na I taká, že $f(x) = \sum_{n=1}^{\infty} f_n(x)$, pre každé $x \in I$, ktoré $\sum_{n=1}^{\infty} |f_n(x)| < \infty$.

Potom funkcia f je integrovateľná na intervale I a $\int_I f d\lambda = \sum_{n=1}^{\infty} \int_I f_n d\lambda$

Veta 28.6:

Nech f_n sú integrovateľné na intervale I také, že $f_n(x) \geq 0$ pre každé $x \in I$ a každé $n = 1, 2, \dots$. Nech f je funkcia na I taká, že platí $f(x) = \sum_{k=1}^n c_k f_k(x)$ pre

každé $x \in I$. potom funkcia f je integrovateľná na I vtedy a len vtedy, keď a

$$\sum_{n=1}^{\infty} \int_I f_n d\lambda < \infty$$

Priklad 6 : Nech $f(x) = 1$ pre $x \in (-\infty, \infty)$, potom funkcia f nie je integrovateľná na intervale $\langle 1, \infty \rangle$

Priklad 7 : Nech $f(x) = n$ pre každé $x \in \left(\frac{1}{n+1}, \frac{1}{n} \right)$, pre každé $n=1, 2, \dots$. Potom funkcia f nie je integrovateľná na intervale $(0, 1)$.

Integrovanie funkcií

Priklad 8 : Nech a, b sú čísla ($a < b$). Nech J je interval s koncovými bodmi u a v také, že $a \leq u \leq v \leq b$. Nech c je číslo a funkcia f je rovná $f(x) = c\chi_J(x)$. Funkcia f je integrovateľná na intervale $\langle a, b \rangle$ a

$$\int_a^b f(x) dx = c(v - u).$$

Priklad 9 : Nech a, b sú čísla také, že $a < b$. Nech f je funkcia po častiach konštantná na intervale $\langle a, b \rangle$ a nech F je funkcia takmer primitívna k funkcií f na intervale $\langle a, b \rangle$, potom platí

$$\int_a^b f(x) dx = F(b) - F(a).$$

Veta 28.7:

Nech a, b sú čísla také, že $a < b$ a nech f je funkcia, ktorá má v každom bode limitu sprava (resp. zľava) na intervale $\langle a, b \rangle$ (v bode limita existovať nemusí). Potom existuje postupnosť $\{f_n\}_{n=1}^{\infty}$ funkcie po častiach konštantnej na intervale $\langle a, b \rangle$ takej, že $f(x) = \sum_{n=1}^{\infty} f_n(x)$ je rovnomerne konvergentná na intervale $\langle a, b \rangle$.

Veta 28.7(pokračovanie):

Nech $w \in \langle a, b \rangle$ a nech F_n je funkcia takmer primitívna k funkcií f_n taká, že $F_n(w)=0$, pre každé $n = 1, 2, \dots$. Potom funkcionálny rad $\sum_{n=1}^{\infty} F_n$ je rovnomerne konvergentný na intervale $\langle a, b \rangle$ a ak

$$F(x) = \sum_{n=1}^{\infty} F_n(x) \text{ pre každé } x \in \langle a, b \rangle$$

potom $F(w)=0$ a funkcia F je takmer primitívnu k funkcií f na intervale $\langle a, b \rangle$.

Veta 28.8:

Nech a, b sú čísla také, že $a < b$ a nech f je funkcia, ktorá má v každom bode limitu sprava (resp. zľava) na intervale $\langle a, b \rangle$ (v bode limita existovať nemusí). Potom funkcia f je integrovateľná na intervale $\langle a, b \rangle$

a $\int_a^b f(x) dx = F(b) - F(a)$ pre ľubovoľnú funkciu F , ktorá je takmer primitívna k funkcií f na intervale $\langle a, b \rangle$.

Příklad 10 : Vypočítajte $\int_{-\frac{\pi}{2}}^{\frac{\pi}{2}} \cos x \, dx$

Příklad 11 : Dokážte $\int_1^2 \frac{1}{x} \, dx = 2 \sum_{n=0}^{\infty} \frac{1}{(2n+1)3^{2n+1}}$

Závislosť na intervale

Veta 28.9:

Nech I, J sú také intervaly, že $J \subset I$. Ak funkcia f je integrovateľná na intervale I , potom je tiež integrovateľná na intervale J .

Veta 28.10:

Nech I, J sú také intervaly, že $J \subset I$. Ak funkcia f je integrovateľná na intervale J a ak $f(x)=0$, pre každé $x \in I - J$, potom f je tiež integrovateľná na intervale I a $\int_I f \, d\lambda = \int_J f \, d\lambda$

Veta 28.11:

Nech f je funkcia integrovateľná na intervale I taká, $f(x) \geq 0$, pre každé $x \in I$. Nech J je interval taký, že $J \subset I$ potom $\int_J f \, d\lambda \leq \int_I f \, d\lambda$

Veta 28.12:

Nech $I = I_1 \cup I_2 \cup I_3 \cup \dots$ a intervaly I_n sú navzájom disjunktné. Nech funkcia f je integrovateľná na každom z intervalov I_n , $n=1, 2, \dots$

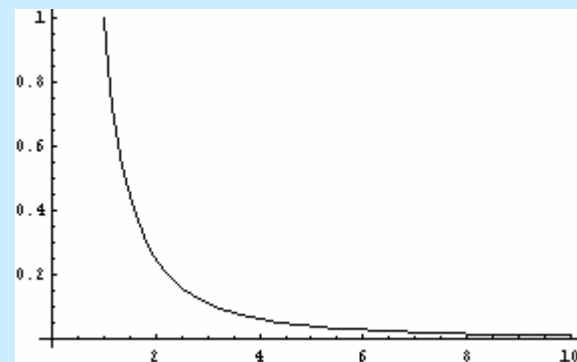
Funkcia f je integrovateľná na intervale I vtedy a len vtedy, keď

$$\sum_{n=1}^{\infty} \int_{I_n} |f| \, d\lambda < \infty.$$

Ak funkcia f je integrovateľná na intervale I , potom $\int_I f \, d\lambda = \sum_{n=1}^{\infty} \int_{I_n} f \, d\lambda$

Priklad 12 : Nech $f(x) = \frac{1}{x^2}$, pre $x > 0$. Ukážte,

že funkcia f je integrovateľná na $\langle 1, \infty)$ a vypočítajte hodnotu jej integrálu.

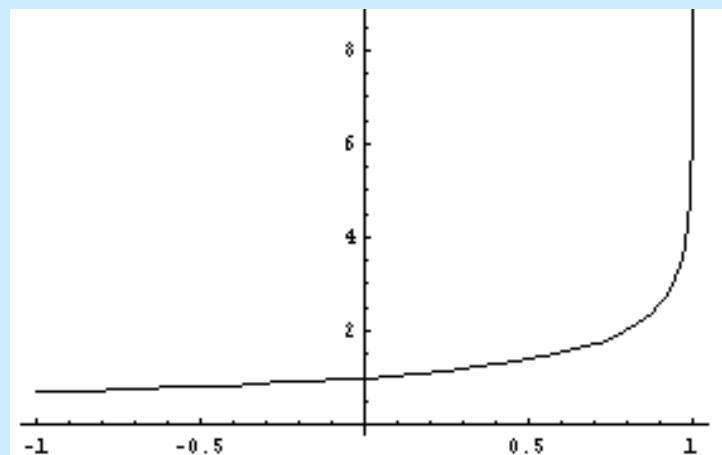
Limity integrálov

Veta 28.13:

Ak ľubovoľné dva integrály $\int_a^b f \, d\lambda$, $\int_b^c f \, d\lambda$, $\int_a^c f \, d\lambda$ existujú, potom tiež existuje tretí a platí rovnosť $\int_a^b f \, d\lambda + \int_b^c f \, d\lambda = \int_a^c f \, d\lambda$

Priklad 13 : Ukážte, že integrál $f(x) = \int_0^x \frac{\ln(1-t)}{t} dt$ existuje pre každé

$x \in \langle -1, 1 \rangle$ a výslednú funkciu f môžeme vyjadriť ako mocninný rad.

Veta 28.14:

Nech $-\infty \leq a \leq b \leq \infty$. Nech funkcia f je integrovateľná na intervale (a, v) pre každé $v \in (a, b)$. Potom funkcia f je integrovateľná na intervale (a, b) vtedy a len vtedy, keď existuje číslo M také, že

$$\int_a^v |f| \, d\lambda \leq M, \text{ pre každé } v \in (a, b).$$

Ak funkcia f je integrovateľná na intervale (a, b) potom

$$\int_a^b f \, d\lambda = \lim_{v \rightarrow b^-} \int_a^v f \, d\lambda,$$

Nech funkcia f je integrovateľná na intervale (u, b) pre každé $u \in (a, b)$. Potom funkcia f je integrovateľná na intervale (a, b) vtedy a len vtedy, keď existuje číslo M také, že

$$\int_u^b |f| \, d\lambda \leq M, \text{ pre každé } u \in (a, b).$$

Ak funkcia f je integrovateľná na intervale (a, b) potom

$$\int_a^b f \, d\lambda = \lim_{u \rightarrow a^+} \int_u^b f \, d\lambda,$$

Příklad 14 : Ukážete, že integrál $\int_0^{\infty} e^{-x} \cos x \, dx$ existuje a vypočítajte ho.

Veta 28.15:

Nech $-\infty \leq a \leq b \leq \infty$. Nech funkcia $f(x) \geq 0$, pre každé $x \in \langle a, b \rangle$.

Ak funkcia f je integrovateľná na intervale (a, v) pre každé $v \in (a, b)$. Potom funkcia f je integrovateľná na intervale (a, b) vtedy a len vtedy, keď existuje

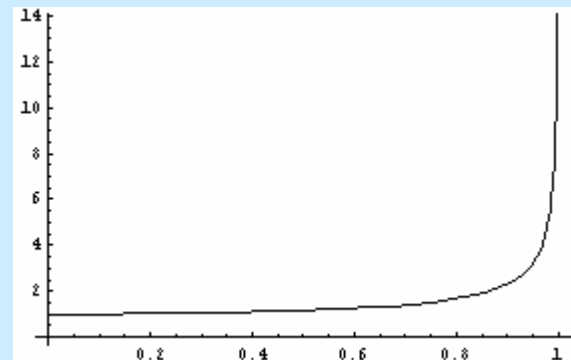
limita $\lim_{v \rightarrow b^-} \int_a^v f \, d\lambda$ a integrál funkcie f na intervale (a, b) je

$$\int_a^b f \, d\lambda = \lim_{v \rightarrow b^-} \int_a^v f \, d\lambda,$$

Nech funkcia f je integrovateľná na intervale (u, b) pre každé $u \in (a, b)$. Potom funkcia f je integrovateľná na intervale (a, b) vtedy a len vtedy, keď

existuje $\lim_{u \rightarrow a^+} \int_u^b f \, d\lambda$. A integrál na intervale (a, b) je $\int_a^b f \, d\lambda = \lim_{u \rightarrow a^+} \int_u^b f \, d\lambda$.

Příklad 15 : Vypočítajte $\int_0^1 \frac{1}{\sqrt{1-x^2}} dx$

Příklad 16 : Ukážte, že pre každé $\alpha > 1$ je rad $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{n^{\alpha}}$ konvergentný.

Veta 28.15:

Nech a a b sú čísla $a < b$. Nech funkcie Df a Dg majú limity (sprava, zľava) v bodoch intervalu $\langle a, b \rangle$ a nech funkcie f a g sú funkcie takmer primitívne k Df , Dg na intervale $\langle a, b \rangle$. Potom

$$\int_a^b f(x)Dg(x) dx = f(b)g(b) - f(a)g(a) - \int_a^b Df(x)g(x) dx,$$